

Verkondiging 31 december 2022, oudjaar, De Schutse, Uithoorn

ds. Sibilla Verhagen

Lezing: Psalm 91

Geliefden van onze Heer, of misschien moet ik de Psalm na spreken: geliefden van de Allerhoogste, van de Ontzagwekkende,

We hebben weer een jaar geleefd. Misschien was het jaar dat liep op rolletjes. Of een jaar van louter hoogtepunten. Soms lijkt het in onze maatschappij er op dat dat het doel van het leven zou zijn, en dat het ook haalbaar is: een leven van louter successen. Altijd zen. Altijd alles gevuld. Never a dull moment. Op elk terrein het hoogst haalbare: je carrière, je relatie, je ontspanning. Zelfs op het gebied van ontspanning kan je prestaties leveren – dan is er een wielrenapp waar andere wielrenners ook op zitten en dan kan je jezelf aan anderen afmeten hoe goed je bent.

Maar als je eerlijk bent, en heel eerlijk hoeft je daarvoor niet zijn, is er altijd wel iets waar het minder is. Zo rond je zesde jaar is iedereen zich daarvan bewust. En kinderen die iets ernstigs meemaken merken dat al eerder. Niemand heeft de ervaring dat niets hem overkomt.

Veel van de ouderen die ik spreek vinden dat ze een goed leven hebben gehad. Maar in dat leven is er altijd wel een dode, een ziekte, een grote teleurstelling, een ontbrekende en wel gewenste levenspartner, en bij velen zelfs een oorlog als kind.

En als we over Jezus, over de Zoon van God lezen in evangeliën, zien we ook bij Hem een leven met moeiten en op het eind zelfs zeer grote moeite. Terwijl toch zeker ook voor Hem de engelen ter beschikking stonden.

Dat er geen leven zonder moeite bestaat, wordt in Psalm 91 onderkent. Je kan denken dat de Psalm alleen over bescherming gaat, maar dat is natuurlijk niet zo. Want als er beschermd wordt, moet er ook tegen iets beschermd worden, telkens weer. De Psalm noemt gevaren die loeren bij dag en nacht. En het lied spreekt van kwaad, dat tegenwicht krijgt. Het leven is gevaarlijk en er is kwaad, zó is het leven. En juist in die erkenning, en alleen in die erkenning, functioneert deze Psalm. De Psalm spiegelt je geen paradijs voor. De Psalm roept je niet op de utopie te vestigen. De Psalm belooft je geen wereld van pais en vree. Maar de Psalm nodigt je uit, bewust van gevaar dat er in het leven is en te midden van het gevaar, om te dansen met de Allerhoogste.

-

In de Oekraïne, zo las ik, voeren ze opera's op, terwijl er bommen vallen. En in de schuilkelder daar, in hun schutse, zingen ze. Ik weet niet of het deze Psalm is, maar, als je gelooft en ook als je niet gelooft zou je het, zelfs met tranen in je ogen, wel kunnen zingen. Voor een militaire begrafenisstoet knielen de voorbijgangers. Je zou je schouders kunnen ophalen bij deze schijnbaar nutteloze dingen. Want ze zijn duidelijk van een andere orde dan afweergeschut. Ze zijn van een andere orde dan een diplomatieke delegatie die de vijand tot inzicht zou kunnen brengen. Ze lijken niet direct te helpen. Theater, een lied, een geste van eerbetoon, ze lijken van weinig gewicht in het harde bestaan waarin de wereld om je heen kapot gemaakt wordt. En toch zijn ze wel degelijk van waarde.

In mijn schoonfamilie gaat het volgende verhaal rond. Mijn schoonvader, het was nog voordat ik bijna dertig jaar geleden in de familie kwam, had een nekhernia. Mijn schoonvader is doorgaans geen grappenmaker. Die nekhernia deed enorm pijn zolang de risicovolle operatie niet gedaan was. Hij bleef op zondagochtend zelfs thuis, ongebruikelijk in dat zeer kerkse gezin. En toen ze op een zondagochtend terugkwamen uit de kerk zat hij in zijn stoel. En hij zat daar volledig aangekleed, in zijn smoking, in zijn uitgaanstenuue. Het leek een nutteloze en ook een wat bespottelijke actie. En het was van een andere orde dan de vaardige handen van de chirurg. En toch, het hielp hem uit te houden. En het toverde een lach op de gezichten de omstanders, zelfs nog op het mijne jaren later. Het doorbrak dat wat hem en zijn familie zo kwelde.

-

Wil je te midden van gevaar volhouden, dans dan met de Allerhoogste, de Ontzagwekkende. Dat ziet er natuurlijk bespottelijk uit. Een mens, een gewone sterveling zoals jij en ik, met... tja, die Onvoorstelbare. Maar deze Psalm doet het.

Ik noem het een dans omdat er op elkaar gereageerd wordt en met elkaar meebewogen. De structuur van reageren is in de oude vertaling, de nbg '51 nog beter te zien dan in de nbv. In de nbv is steeds het 'want' / 'omdat' weggelaten. Ik ga het nu langs.

De Psalm begint met een statement, een belijdenis, de posities worden ingenomen: levend in de beschutting van de Allerhoogste, zeg je: op jou, God, vertrouw ik. Je neemt de nodiging tot de dans aan.

En dan wordt vanaf vers 3 die bescherming die God biedt beschreven. Bevrijding van wie en wat je belaagd. Niet alleen in nacht maar ook overdag. Het gaat zelfs over de top, nog een draai extra: want daar waar iedereen valt vlakbij, jij niet. Je draait mee, in tegenstelling tot degene die niet danst. Die wordt in de Psalm neergezet als degenen die kwaad doen. Maar kwaaddoeners hoeven het niet persé te zijn. Het zijn degenen die niet meegaan met God, die dus niet de dans aangaan. Als je niet mee wilt dansen, dan dans je niet. Maar in de Psalm dans je wel, ga je mee in die draai extra.

En in die draai neem je je positie in, vers 9, en is daar weer die erkenning: U bent mijn toevlucht. De Allerhoogste heb jij tot een schutse gesteld, zo staat in de oude vertaling. Je laat Hem leiden in de dans.

En dan vanaf vers 11 volgt er een nieuwe verrassende combinatie van passen met engelen die dragen, met nieuwe krachten die je krijgt om kwaad tegenwicht te bieden.

Het slot begint bij vers 14, en het is een heuse finale: een wederzijds gevoelen, erkenning en toewijding, aanroepen en respons. En de dans eindigt met een lift: roem en verzadigde dagen en God zelf als je redding.

Dus geliefden, ook als je vanavond in je eentje de jaarwisseling ondergaat, en juist als je je treurig waant of een beangstigd hart hebt: je wordt ten dans gevraagd. Ga dus dansend het jaar uit en nieuwe in.

Amen